

International Migration: The human face of globalisation

Summary in Hungarian

Nemzetközi migráció: A globalizáció emberi arca

Összefoglalás magyarul

- Ez a kiadvány az üres retorikán túlmutatva az OECD egyedülálló szakértelmére alapozva vizsgálja meg napjaink nemzetközi migrációjának realitásait: Honnan jönnek és hová tartanak a bevándorlók? Hogyan kezelik a kormányok a migrációt? Milyen teljesítményt nyújtanak a bevándorlók az oktatásban, illetve munkaerőként? Segíti vagy gátolja a migráció a fejlődő országokat?
- Világszerte mintegy 190 millió ember él szülőhazáján kívül. Ezek a bevándorlók energiát, vállalkozó szellemet és friss ötleteket hoznak társadalmainkba. Vannak persze árnyoldalak is: fiatal bevándorlók, akik rosszul teljesítenek tanulmányaik során, felnőttek, akik nem találnak munkát, valamint természetesen a nem szabályozott migráció keretében érkezők. Ezek a kihívások politikai villámhárítóvá és indulatos viták tárgyává tehetik a migrációt.

Kevés téma szít akkora vitákat, mint a nemzetközi migráció, részben azért, mert nagyon sok más kérdést is érint – a gazdaságot, a népesedést, a politikát, a nemzetbiztonságot, a kultúrát, a nyelvet, sőt, még a vallást is. Ez a kombináció csak még bonyolultabbá teszi az olyan politikák kidolgozását, amelyek maximalizálják a migráció előnyeit a befogadó országok, a kiinduló országok, illetve maguk a bevándorlók számára.

E nehézségek leküzdése létfontosságú, jórészt azért, mert a migráció az emberiség történetének állandó velejárója: Az emberek mindig is új és jobb otthon kerestek, és ez a jövőben sem lesz másképp. Továbbá sok ország az elkövetkező években is kénytelen lesz a bevándorlókat magához vonzani, mivel a lakosság elöregedése miatt pótolniuk kell a munkaerőpiacon fellépő hiányt. A már most is nagy bevándorló közösségekkel rendelkező országoknak pedig módot kell találniuk a bevándorlók tanulmányi eredményeinek és foglalkoztatási mutatóinak javítására. Mindez különösen nagy kihívást jelent az OECD-térség országai számára: az 1970-es évek közepe óta a bevándorlóknak az OECD-országok népességéhez viszonyított aránya csaknem duplájára, mintegy 8,3%-ra nőtt; ezzel ellentétben a kevésbé fejlett országokban ez az arány sokkal kisebb.

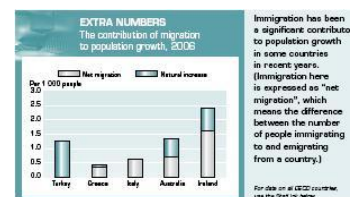
Számok és trendek

A világ népességének valamivel kevesebb mint 3%-a, mintegy 190 millió ember él a szülőhazáján kívül. Bár ez a szám alacsonynak tűnhet, a viszonylag kis számú célországba irányuló migráció eredményeképpen a bevándorlók igen nagy szeletét adhatják az érintett országok népességének. Az OECD-térségen belül a bevándorlók a lakosság több mint 23%-át teszik ki Ausztráliában és Svájcban is, ugyanakkor Finnországban és Magyarországon csak mintegy 3% az arányuk.

Mindent összevetve a migráció az emberek vándorlása a sajátjuknál viszonylag gazdagabb (de nem feltétlenül „gazdag”) országok felé. Ez azt jelenti, hogy a fejlődő országokból a fejlett országokba vándorló emberek mellett jelentős számban akadnak olyanok is, akik a fejlődő

Extra számok

A migráció hozzájárulása a népességnövekedéshez

országok között vándorolnak. Ha a fejlett világot „északnak”, a fejlődő országokat pedig „délnek” tekintjük, akkor elmondható, hogy a világ bevándorlóinak mintegy harmada északról északra, a másik harmada délről északra, a harmadik harmada pedig délről délre vándorol.

A migráció kezelése

A migráció jellege jelentős eltéréseket mutat az egyes országok között. Néhány ország, például az Egyesült Államok és Franciaország esetében a legális bevándorlók nagy része családi okok miatt vándorol az adott országba – vagy azért, hogy csatlakozzon a már ott élő közeli hozzátartozóihoz, vagy azért, hogy megkezdje házasságát. Más országok, például Svájc esetében a legtöbb bevándorló azért utazik oda, mert joguk van az országban élni és dolgozni. Vannak más különbségek is: A hagyományos „befogadó országokban”, például Ausztráliában, Kanadában és az Egyesült Államokban a legtöbb bevándorló állandó letelepedést tervez. Ezzel szemben a több országot felölelő, szabad mozgást lehetővé tevő térségekben, mint például az Európai Unióban, inkább az átmeneti migráció a jellemző.

Mindezen tényezők, továbbá az országok magasan és alacsonyan képzett munkaerő iránti igénye egyszerre befolyásolja az egyes országok bevándorlási politikáját. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a kormányok a migráció jelentős részét nem közvetlen eszközökkel szabályozzák. Számos esetben az embereknek törvény adta joguk van a külföldön történő letelepedéshez, vagy azért, mert az adott ország elismeri a családegyesítéshez való jogot, vagy azért, mert kötelezettséget vállalt bizonyos számú menekült befogadására, vagy azért, mert szabad mozgást lehetővé tevő térségről van szó. És persze ott van a törvénytelen, illetve „illegális” bevándorlás, amely sok országban vitatott kérdés, olyannyira, hogy még a legális bevándorlással szemben is kiváltotta a közvélemény ellenszenvét.

Az illegális bevándorlás, és a bevándorlók sikertelennek ítélt integrációja – különösen néhány európai országban – az elmúlt években sok OECD-országot készítetett a hagyományos migráció, különösen a családi migráció megnehezítésére. Újabban nagy hangsúlyt helyeznek arra is, hogy a bevándorlókat nagyobb szerepvállalásra ösztönözzék saját integrációjuk elősegítésében. Egyre elterjedtebbek a nyelvtanfolyamok, valamint az olyan tájékoztató programok, amelyek gyakorlati tanácsokkal szolgálnak, és ismertetik az ország adminisztratív rendszereit és a hivatali eljárások módját. Az ilyen programok másik oldala, hogy a bevándorlóktól egyre inkább elvárják annak bizonyítását, hogy elegendő tudással és ismerettel rendelkeznek az új hazájukban való boldoguláshoz. Ugyanakkor bizonyos jelek arra utalnak, hogy megkezdődött az úgynevezett „proaktív” migrációs politikák felé történő elmozdulás, amelyek a bevándorlókat a munkaerőpiacon jelentkező hiányszakmák betöltésére ösztönzik, különösen az informatika, az orvostudomány és a biomérnökség területén.

Migráció és oktatás

Az oktatás kulcsszerepet játszik annak elősegítésében, hogy a fiatal bevándorlók a lehető legsikeresebbek legyenek új hazájukban. Azon túlmenően, hogy segít a helyi nyelv elsajátításában és megadja a boldoguláshoz szükséges készségek és kompetenciák egy részét, az oktatás társadalmi és kulturális hidat is biztosít a helybéli közösségek felé. Számos országban azonban heves viták dúlnak arról, hogy az oktatásnak milyen mértékben kell ösztönöznie a fiatal bevándorlók kulturális „integrációját”.

Mennyire teljesítenek jól a fiatal bevándorlók a tanulmányok területén az oktatási adatok alapján? Az OECD tanulói tudást felmérő PISA programja érdekes eredményekkel szolgál. A 2006. évi PISA felmérésben a bevándorló tanulók három hagyományos befogadó országban – Ausztráliában, Kanadában és Új-Zélandon – minden téren éppen olyan jól teljesítettek, mint a helyben született tanulók. Számos más országban ugyanakkor, mindenekelőtt Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Franciaországban, Németországban, Hollandiában és Svédországban jelentősen gyengébb teljesítményt nyújtottak. Dániában a második generációs bevándorlók mindössze 1%-a nyújtott kiváló teljesítményt, szemben a helybeliek 7%-ával.

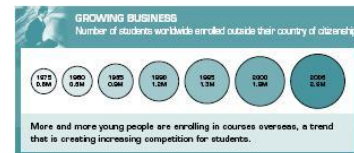
Milyen tényezőkkel magyarázhatók ezek az eltérések? A kérdés megválaszolása előtt fontos leszögezni, hogy ezek a számok az átlagot mutatják: A helyben született gyermekekhez hasonlóan a bevándorlók között is jelentősek a különbségek, és még azokban az országokban is nagyon sok fiatal bevándorló nyújt jó teljesítményt, ahol egyébként a bevándorló gyermekek alacsony átlagpontszámot értek el. A bevándorló gyermekek mint csoport teljesítményét családi hátterük és nyelvtudásuk határozza meg, továbbá az, hogy a helyi oktatási rendszer mennyire képes támogatni a nem helybéli tanulókat. Szintén fontos, hogy milyen befogadó politikát alkalmaznak azok az országok, ahol a bevándorlók letelepednek: Azokban az országokban, amelyekben a bevándorlók befogadása elsősorban kiválasztási rendszerekre épül – például Ausztráliában –, a bevándorlók általában tanultabbak és tehetősebbek, mint más országokban, és ezt valószínűleg gyermekeik jobb tanulmányi eredményei is tükrözik.

Mit tehetnek az oktatási rendszerek azért, hogy segítsék a fiatal bevándorlók képességeinek kibontakoztatását? A munkát már az iskolai tanulmányok megkezdése előtt, illetve azok korai szakaszában meg kell kezdeni, kihasználva a gyermekek egyedülálló nyelvtanulási készségeit, hogy kezdeti előnnyel sajátíthassák el a helyi nyelvet. A gyermekfelügyeletet az oktatással kombináló óvodák is rendkívül hasznosak a szegényebb családokból származó kisgyermekek számára fejlődésük meghatározó szakaszában.

Később az iskolák speciális előkészítő osztályok indításával támogathatják a fiatal bevándorlókat, bár erősen vitatott, hogy ezeknek

Növekvő üzleti lehetőség

A külföldön (állampolgárságuk szerinti országon kívül) tanuló diákok száma világszerte

mennyi ideig kell tartaniuk a normál iskolai tanulmányok megkezdése előtt. Bár ugyanúgy kevesen vitatják a helyi nyelv fiatal bevándorlók általi gyors elsajátításának előnyeit, a megvalósítás módszerét illetően már korántsem ekkora az egyetértés. Egyes országokban például a bevándorló gyermekek viszonylag rövid ideig tartó, külön intenzív nyelvoktatásban vehetnek részt a hagyományos oktatási rendszerbe való beiskolázásuk előtt. Más országokban a hagyományos iskolai tanórák mellett járhatnak külön nyelvórákra.

A bevándorlók oktatásban elfoglalt helyzete mellett érdemes megvizsgálni az egyre nagyobb méreteket öltő *oktatási célú* migrációt is. Az 1970-es évek közepe óta a szülőhazájukon kívül tanuló diákok száma csaknem megnégyszereződött, így ma több mint 2,7 millióra tehető. Számos országban a kormány és a felsőoktatási intézmények azt szeretnék, ha ez a szám még magasabb lenne. Hogy miért? Először is azért, mert a külföldi tanulók számára biztosított férőhelyek elősegítik egymás kölcsönös megismerését, mind az érintett országok, mind az egyre inkább multikulturális társadalmak tekintetében. Másodsor azért, mert a nemzetközi tanulók nagy üzleti lehetőséget jelentenek. Harmadszor pedig azért, mert a külföldön folytatott tanulmányok sok esetben a befogadó országban való hosszabb tartózkodásnak csak az első lépését jelentik, ami hosszabb távon szerepet játszhat a szakképzett bevándorlók iránti igény kielégítésében.

Migráció és munka

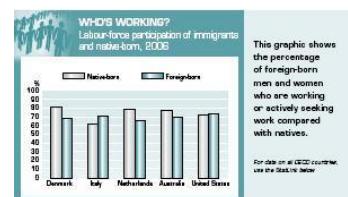
Mindent egybevetve a kormányok munkára szeretnék ösztönözni a bevándorlókat. Ezt az igényt néha gazdasági szükségletek hívják életre: Néhány gazdasági szektor például – szállodaipar, éttermek, mezőgazdaság – erősen épít a bevándorlói munkaerőre. Mindez azonban a bevándorlók számára is előnyös lehet: Munkára ösztönzésük csökkentheti annak esélyét, hogy családjikkal együtt beszippantsa őket a szegénységcsapda, emellett segíti társadalmi és közösségi kapcsolataik kialakítását is.

Milyen a bevándorlók munkaerő-piaci helyzete? Foglalkoztatottsági rátájukat tekintve a 2008-as recessziót megelőző években a bevándorlók legalább olyan jó, sőt, néha még jobb helyzetben voltak, mint a helybeliek annak a 24 országnak mintegy a felében, amelyekre vonatkozóan az OECD megbízható adatokkal rendelkezik. Sok más országban azonban a helyben születetteknek nagyobb arányban volt munkájuk, mint a bevándorlóknak. (A gazdasági lassulás valószínűleg tovább súlyosbítja ezeket a problémákat, hiszen a bevándorlók nagyobb eséllyel veszítik el munkájukat a gazdaság lassulása esetén.)

Fontos azt is megvizsgálni, hogy milyen munkákat végeznek a bevándorlók: A bevándorlók a helyben születetteknel sokkal gyakrabban túlkvalifikáltak ahhoz a munkához, amit végeznek. Ennek számos oka van: A munkáltatók gyakran nem ismerik el a külföldi bizonyítványokat, illetve nem tudják megállapítani, hogy azok

Ki dolgozik?

A bevándorlók és a helybeliek munkaerő-piaci részvétele, 2006

egyenértékűek-e a belföldi bizonyítványokkal. Ezen túlmenően a bevándorlók gyakran nem beszélik elég jól a helyi nyelvet, és nincsenek kapcsolataik a helyi közösséggel, emiatt nem értesülnek a megfelelő álláslehetőségekről. Sajnos a diszkrimináció is problémát jelent, még akkor is, ha a legtöbb országban már tilos a jelentkezőket etnikum vagy nemzetiség alapján elutasítani.

Bármilyen legyen is az ok, mind a bevándorlóknak, mind a befogadó országoknak előnyére válik, ha lehetővé teszik, hogy a bevándorlók a lehető legtöbbet hozzák ki humán tőkéjükből. Ezért aztán sok ország vezetett be – változó sikerű – programokat és kezdeményezéseket a bevándorlók foglalkoztatásának ösztönzésére. Ezek közé tartozik a nyelvoktatás biztosítása, a mentori konstrukciók kialakítása, valamint a külföldi bizonyítványok elismerése irányába tett lépések.

Migráció és fejlődés

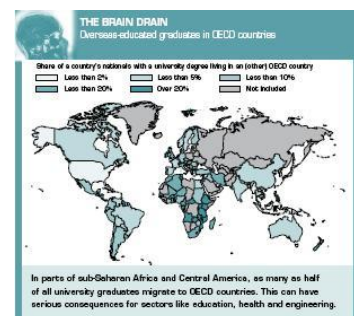
Sok szó esik arról, hogy milyen hatást gyakorolnak a bevándorlók a befogadó országokra, ám jóval kevesebb figyelmet kap az érem másik oldala: nevezetesen az, hogy milyen hatást gyakorol a migráció azokra az országokra és gazdaságokra, ahonnan a bevándorlók távoznak. A fejlődő világ országai számára a migráció egyszerre lehet áldás és átok: áldás, mivel pénzküldeményeket, külföldi kapcsolatokat és tapasztalatokat biztosít; és átok, mert elviszi a legügyesebbeket és a legjobbakat.

Ami a negatívumokat illeti, a magasan képzett dolgozók és szakemberek elvesztését – az „agyelszívást” – gyakran a migráció egyik legfőbb veszélyének tekintik, még akkor is, ha a kockázatokat néha hamis színben tüntetik fel. Léteznek persze előnyök is, különösen akkor, ha van visszatérő migráció, és a külföldről visszaérkezők új készségeket hoznak az anyaországba. Mindazonáltal egyes területeken – például az egészségügyi szektorban – a szakképzett munkaerő fejlődő országokból történő elvándorlása aggodalomra ad okot, még akkor is, ha ez csak az egyik aspektusa az ezen országok egészségügyi rendszereit sújtó problémáknak.

A pozitívumokról szólva a pénzküldemények számos fejlődő ország számára jelentenek fontos külföldi bevételi forrást. A Világbank becslése szerint a fejlődő országokba irányuló pénzküldemények 2007-ben legalább 240 milliárd dollárt tettek ki (de mivel a bevándorlók jelentős összegeket küldenek haza informális csatornákon keresztül, a tényleges számadat ennél minden bizonnyal magasabb volt). Bár ez az összeg a globális gazdasági lassulás eredményeképpen szinte biztosan csökkenni fog, a pénzküldemények továbbra is fontos szerepet fognak betölteni a fejlődő országok szegénységének enyhítésében, még akkor is, ha a gazdasági növekedést segítő szerepük nem ennyire egyértelmű.

Agvetszívás

Külföldön végzett diplomások az OECD-országokban

Az összefoglaló tartalmazza a **StatLinks** nevű szolgáltatást, amely Excel™
fájlokat készít a kinyomtatott oldalból!

Látogasson el a **www.oecd.org/insights** weblapra!

© OECD 2009

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop/

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Fordítási Csoportjától: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/

